

Forslag

til

Lov om lægevidenskabelig studenterundervisning på hospitaler under Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen.

Fremsat den 28. november 1969 af *undervisningsministeren*.

§ 1. På hospitaler under Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen oprettes kliniske undervisningsenheder, som sideordnet med Rigshospitalet varetager undervisningen i fag ved 2. del af det lægevidenskabelige studium ved Københavns universitet.

Stk. 2. Undervisningsministeren fastsætter efter indstilling fra Københavns universitet og efter forhandling med indenrigsministeren, Københavns kommune og Københavns amtsråd de nærmere bestemmelser for de i stk. 1 nævnte undervisningsenheders organisatoriske forhold.

§ 2. Der ydes af statskassen Københavns kommune og Københavns amt godtgørelse for de årlige merudgifter, der er forbundet med, at den i § 1, stk. 1, nævnte undervisning henlægges til hospitaler under henholdsvis Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen.

Stk. 2. Til opførelse, ombygning eller køb

af bygninger samt til indretning af særlige lokaler til den i § 1 omhandlede undervisning ydes der af statskassen tilskud til hel eller delvis dækning af de dermed forbundne udgifter.

Stk. 3. De nærmere regler om ydelse af godtgørelse i henhold til stk. 1 og tilskud i henhold til stk. 2 fastsættes af undervisningsministeren efter forhandling med indenrigsministeren.

§ 3. Ud over oprettelsen af de i § 1 nævnte to kliniske undervisningsenheder kan Københavns universitet med undervisningsministerens samtykke træffe aftale med andre hospitalsvæsener om samarbejde for så vidt angår undervisningen i enkelte nærmere angivne fag. De merudgifter, der ved sådan undervisning påføres de pågældende hospitalsvæsener, godtgøres af statskassen efter reglerne i § 2.

§ 4. Loven træder i kraft den 1. februar 1970.

Bemærkninger til lovforslaget.

Almindelige bemærkninger.

1. Reglerne for studiet til lægevidenskabelig embedseksamen i Danmark er senest fastsat ved anordning nr. 296 af 26. juni 1967. Studiet består af to dele, en 1. del og en 2. del. Studerende med andre forkundskaber end studentereksamen af den matematiske linje må forud for studiet til 1. del aflægge tillægsprøve i fysik og kemi; forberedelsen hertil kaldes den præmedicinske del af studiet.

Studiets 1. del, omfattende de lægevidenskabelige fag, er fastsat ved Lov om Undervisningsmin., 3. afd., 1. kt., j. nr. 53-2-1/69.

lige grundfag anatomi, biokemi, fysiologi og genetik m. fl., kaldes den prækliniske del af studiet, og den normerede studietid er 6 semestre, svarende til 3 år.

Studiets 2. del, der er normeret til 7 semestre — 3½ år, kaldes den kliniske del. Den omfatter to grupper af fag: de egentlige kliniske fag som medicin og kirurgi og de øvrige kliniske specialer samt de teoretiske fag som farmakologi, mikrobiologi, retsmedicin og flere andre.

Undervisningen i de teoretiske fag („institutfa-

gene“ eller de „parakliniske“ fag) foregår i tilknytning til universitetsinstitutter for hvert enkelt fag og varetages af de til institutterne knyttede universitetslærere.

Undervisningen i de egentlige kliniske fag omfatter:

Propædeutisk og praktisk klinisk undervisning med hospitalstjeneste.

Forelæsning og anden undervisning, der finder sted i auditorier (uden hospitalstjeneste).

Den ovenfor omtalte anordning nr. 296 af 26. juni 1967 afløste anordning nr. 275 af 26. august 1954. Da studieordningen i henhold til 1954-anordningen hurtigt havde vist sig at være behæftet med en række mangler, nedsattes der i 1962 et udvalg, som — efter en grundig undersøgelse — i 1964 fremsatte forslag til en ny studieordning. Med udgangspunkt i dette forslag fastsattes de nugældende eksamensbestemmelser.

I København foregår undervisningen i de parakliniske fag på institutter, der er beliggende på arealer omkring Rigshospitalet, medens propædeutisk og praktisk klinisk undervisning med hospitalstjeneste foregår dels på Rigshospitalet, dels på en række storkøbenhavnske hospitaler. Forelæsnings- og anden undervisning, der finder sted i auditorier (uden hospitalstjeneste), foregår hovedsagelig på Rigshospitalet, der er undervisningshospital for Københavns universitet.

Ved Aarhus universitet varetages undervisningen i de egentlige kliniske fag hovedsagelig af Århus kommunehospital, der fungerer som universitets-hospital, samt i et vist omfang af andre hospitaler i området. Da Århus kommunehospital ikke råder over en for undervisningen og forskningen tilstrækkelig alsidig patientbelægning, er der med de bevillende myndigheders tilslutning truffet aftale med Århus kommune om, at der på hospitalet stilles et antal sengepladser til rådighed for udenbys patienter. Udgifterne i forbindelse med disse undervisningssenge refunderes kommunen af Aarhus universitet, der tillige betaler leje af lokaler, der anvendes til undervisningen. På finansloven for finansåret 1969-70 er der bevilget et beløb på 18.289.000 kr. til refusion af udgifterne til undervisningssenge og 175.000 kr. til betaling for lokaleleje, rengøring m. m.

Odense universitet, der først i september 1969 har påbegyndt undervisningen til 3. semester af 2. dels undervisningen, har truffet aftale med Odense Amts og Bys Sygehus om varetagelse af undervisningen i de praktisk kliniske fag, ligesom der er indgået en af undervisningsministeriet godkendt aftale mellem Odense universitet og sygehuset angående

fremgangsmåden ved besættelse af visse overlægestillinger og visse professorater.

Der kan forventes fremsat krav om refusion af de merudgifter, sygehuset vil få i forbindelse med studenterundervisningen.

Undervisningen i de parakliniske fag ved universiteterne i Århus og Odense finder sted på de til de lægevidenskabelige fakulteter (fagråd) knyttede institutter.

Sideløbende med forberedelsen af eksamens- og studieordningen af 1967 havde der siden 1962 ved det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet fundet overvejelser og forhandlinger sted vedrørende organisationen af 2. dels undervisningen i København.

Som et resultat af disse overvejelser, der særligt havde drejet sig om samarbejdet i undervisningen med de storkøbenhavnske hospitaler, rettede det lægevidenskabelige fakultet henvendelse til rektor, som med tilslutning fra konsistorium i en skrivelse af 28. februar 1966 indstillede, at der af undervisningsministeriet nedsattes en kommission med den opgave at overveje en ny organisation af den kliniske del af studenterundervisningen ved Københavns universitet.

Efter en række forhandlinger, bl. a. med sundhedsstyrelsen, nedsatte undervisningsministeriet til løsning af dette specielle københavnske problem den 30. september 1966 et udvalg med den opgave at overveje en ny organisation af den kliniske del af studenterundervisningen ved det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet.

Udvalget fik til opgave bl. a. at tage stilling til følgende:

- a) I hvilken takt en nyordning af den kliniske studenterundervisnings struktur og organisation kan gennemføres,
- b) ordningens økonomiske konsekvenser,
- c) eventuelle nye kliniske undervisningsenheders struktur, forholdet mellem disse indbyrdes og til det lægevidenskabelige fakultet og Rigshospitalet,
- d) de kommunale og amtskommunale myndigheders forhold til fakultetet, særlig spørgsmålet om fremgangsmåden ved ansættelse af overlæger, der skal varetage undervisning m. m. samt
- e) eventuelle nye undervisningsenheders lokalisation.

Det blev tillkendegivet, at det ikke faldt inden for udvalgets opgave at tage stilling til de af de lægevidenskabelige fakulteter ved Københavns og Aarhus universiteter vedtagne forslag til ny studieordning for det medicinske studium. Da en ny specia-

histordning var gennemført ved indenrigsministeriets bekendtgørelse af 22. april 1966, faldt dette spørgsmål ligeledes uden for udvalgets kommissorium.

Højesteretsdommer Helga Pedersen udpegedes som formand for udvalget, der i øvrigt blev sammensat af repræsentanter for indenrigsministeriet, sundhedsstyrelsen, undervisningsministeriet, Københavns universitet, Rigshospitalets direktion og lægeråd, de under Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen ansatte overlæger, de pågældende hospitalsvæseners administration, Den almindelige danske Lægeforening samt det medicinske studenterråd ved Københavns universitet. I udvalgets møder har som observatør deltaget en repræsentant for overlægeforeningen ved Frederiksberg hospital.

Den 25. juni 1968 afgav udvalget betænkning — nr. 503/1968 — om en ny organisation af den kliniske del af studenterundervisningen ved det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet. I sin betænkning foreslår udvalget, at der oprettes 2 nye undervisningsenheder til varetagelse af undervisningen til 2. del af det lægevidenskabelige studium ved Københavns universitet for en del af de studerende, at de nye undervisningsenheder udbygges etapevis, således at første etape omfatter de egentlige kliniske fag samt patologisk anatomi og anden etape de øvrige fag, og at hver af disse knyttes til Københavns amts sygehusvæsen, henholdsvis Københavns hospitalsvæsen, og at enhederne oprettes ved en udvidelse af det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet.

2. I betænkningen redegør udvalget i afsnit I for det lægevidenskabelige studium, særlig den kliniske del og dennes historiske udvikling, samt for undervisningen i de egentlig kliniske fag. Endvidere omtales de undervisende institutioners organisatoriske forhold og fremgangsmåden ved stillingsbesættelsen, ligesom der gives en oversigt over eksisterende, påbegyndte og planlagte lokaler i universitetets institutter, Rigshospitalet og hospitalerne i Storkøbenhavn, bortset fra Frederiksberg.

I et særligt kapitel — 2 — gør udvalget rede for tilgangen til det lægevidenskabelige studium i København og kommer med udgangspunkt i de af Planlægningsrådet for de højere uddannelser i den i juni 1967 offentliggjorte „Skitse for udbygning af de højere uddannelser i tiden indtil 1980“ opstillede prognoser, hvorefter den samlede tilgang til lægestudiet i 1980 må antages at ville udgøre i alt 1350, hvoraf 750 i København, til det resultat, at der må forventes en årlig tilgang til 2. dels studiet på maksimalt 450 studerende eller 225 pr. semester, idet ud-

valget dog regner med, at antallet i de nærmest kommende år kun vil andrage 200 pr. semester, svarende til en årlig tilgang til 1. del på 650.

Udvalgets beregninger bekræftes af den i september 1969 af undervisningsministeriet opstillede prognose for tilgangen til det lægevidenskabelige studium, der har som forudsætning, at 10,7 pct. af studenterproduktionen går til det lægevidenskabelige studium.

Tilgangstallene til 2. del i København vil ifølge denne prognose andrage 420 studerende årlig i hvert af årene 1970-1978.

Medens udvalget således som ovenfor omtalt i betænkningens afsnit I har redegjort for baggrunden for udvalgets arbejde, indeholder afsnit II en redegørelse for udvalgets overvejelser.

I afsnit II, kapitel I, giver udvalget udtryk for, at det stigende antal studerende ved det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet, der allerede nu er ved at skabe vanskeligheder for en forsvarlig afvikling af studiets kliniske del, nødvendiggør en ny organisation af denne del af undervisningen ved fakultetet.

Udvalget har under hensyn til den hidtil praktiserede ordning med professorer ved den kliniske praktikantundervisning undersøgt, om den fremtidige undervisning muligt kunne gennemføres ved en udbygning af den nuværende ordning, alene omfattende den praktisk kliniske undervisning med hospitals-tjeneste, således at teoretiske forelæsninger og eksamination fortsat udelukkende skulle foregå på Rigshospitalet ved fakultetsprofessorerne.

Under udvalgets drøftelser er det fra fakultetets side blevet fremført, at det er muligt — og at det efter udbygningen i de nærmest kommende år vil blive lettere — at gennemføre undervisningen på Rigshospitalet, dog bortset fra de kliniske kurser i 3. og 4. semester, for ca. 200 studerende pr. semester under forudsætning af passende udbygning af lærerstaben. Fakultetet har imidlertid anset det for nødvendigt, at lærerstaben på Rigshospitalet aflastes for en del af undervisningen ved reduktion af antallet af studerende til fordel for andre hospitalet påhvilende opgaver som forskning, udvikling af nye specialer samt videreuddannelse, der efter den nye studieordning med forkortet studietid er et integreret led i den samlede lægeuddannelse som en overbygning på universitetsstudiet.

I betænkningen anføres, at der af Københavns amts sygehusvæsen og Københavns hospitalsvæsen — fra både administrativ og lægelig side — er givet udtryk for, at man er villig til at bidrage til studenterundervisning i større omfang end hidtil, og udvalget peger på, at hospitalsvæsenene allerede er

udbygget med alle specialer, herunder de for undervisningen nødvendige subspecialer og laboratorieafdelinger, ligesom de råder over en alsidig patientbelægning og et antal højt kvalificerede læger, der kan inddrages i undervisningen i de kliniske fag.

Under udvalgets drøftelser har repræsentanterne for de to hospitalsvæseners tilkendegivet, at den nuværende form for samarbejde med det lægevidenskabelige fakultet og Rigshospitalet er utilfredsstillende, og at de i undervisningen deltagende læger har peget på det uheldige i, at der ikke tillægges de lærere, som bærer en betydelig del af undervisningens byrde og ansvar, det fulde formelle ansvar for undervisningen, herunder eksamen, således at der hverken hos lærere eller studerende skabes den af pædagogiske hensyn nødvendige interesse for undervisningen. Fra de to hospitalsvæseners administration er det endvidere anført, at undervisningen af såvel lægevidenskabelige studerende som af andre personalekategorier indgår som en del af hospitalsvæsenets opgaver, men at de stigende undervisningsopgaver, som påføres hospitalsvæsenet, kræver nøje planlægning og koordinering med hospitalsvæsenets øvrige funktioner. Man ønsker derfor ikke at fortsætte eller udvide samarbejdet på det eksisterende grundlag.

Udvalget har undersøgt, hvorvidt der fra noget land måtte foreligge klare tilkendegivelser om den principielt mest hensigtsmæssige størrelse af lægeskoler. Det er ikke lykkedes at få dette klarlagt, men udvalget er kommet til det resultat, at et studentertal på 50-100 pr. semesterhold i 2. dels studiet synes at være et passende grundlag for selvstændige enheder med en professor som ansvarlig for hele uddannelsen, incl. eksamen i hvert fag i studieordningen. I hovedfagene medicin og kirurgi mener udvalget dog, at der formentlig bør være flere sideordnede, fuldt ansvarlige professorer. Efter udvalgets opfattelse må det hospitalsmæssige grundlag for en sådan enhed skønnes at være 1.500-2.500 senge med alsidig belægning.

Udvalget anser det for påkrævet, at der for at sikre de studerende ved den kliniske del af lægestudiet en fuldt forsvarlig undervisning og for at skabe rimelige arbejdsvilkår for lærerne gennemføres en ny organisation af den kliniske del af studenterundervisningen ved det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet. Udvalget er af den opfattelse, at den hidtidige ordning med professorer ved den kliniske praktikantundervisning bør ophøre, og at der i stedet bør etableres klinisk undervisning i fuldt omfang på lige fod med undervisningen på Rigshospitalet ved Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen, så-

ledes at den kliniske del af studenterundervisningen fremtidig varetages af tre ligestillede undervisningsenheder.

Den parakliniske undervisning, der som omtalt finder sted på universitetsinstitutterne, forudsættes koncentreret på de centralt beliggende institutter, og udvalget tillægger det stor betydning, at instituttet på Blegdamshospitalets grund, det såkaldte „Panuminstitut“, påbegyndes snarest muligt. Udvalget tilslutter sig således det af det lægevidenskabelige fakultet i skrivelse af 27. januar 1966 til rektor anførte, idet man med fakultetet er enig i, at det må anses for nødvendigt,

„at de eksisterende og kommende institutter placeres samlet, og at de tillige i administrativ henseende kommer til at udgøre en helhed. Herved kan man skabe optimale betingelser for, at den grundvidenskabelige forskning kan gennemgå den differentiering, som er nødvendig for at skabe en sagkundskab af fornøden bredde. Også de begrænsede økonomiske midler, der er til rådighed for de teoretiske discipliner og vanskelighederne med at rekruttere kvalificeret personel til disse, gør det hensigtsmæssigt at koncentrere ressourcerne om større, samarbejdende institutioner. Endelig kan det nævnes, at også kommende kliniske enheders behov for kontakt med grundvidenskabelig sagkundskab bedre vil kunne dækkes ved udvikling af en samlet udifferentieret forskningsgruppe end ved etablering af geografisk og administrativt splittede grupper.

En geografisk og administrativ samling af de teoretiske institutter hindrer naturligvis ikke, at institutterne med henblik på studenterundervisningen vil kunne fungere som flere parallelle undervisningsenheder.“

Udvalget peger herved på, at de teoretiske 2. dels fag har nøje berøringsflade med de kliniske fagområder, men også har behov for et intimt samarbejde med andre teoretiske institutter, såvel lægevidenskabelige institutter som institutter under det matematisk-naturvidenskabelige fakultet og andre højere læreanstalter, der som et biologisk center er placeret omkring det kommende Panuminstitut.

Udvalget anfører endvidere, at denne placering er central i forhold til de storkøbenhavnske hospitaler, og at de klinisk-teoretiske enheder, som er under opbygning på flere af de store hospitaler, vil være velegnede til at slå bro mellem de teoretiske og de kliniske discipliner. På langt sigt er det ifølge udvalget muligt, at disse klinisk-teoretiske enheder vil kunne udbygges til at overtage den undervisning, som indtil videre må være koncentreret på de centrale institutter.

I afsnittets følgende kapitler redegør udvalget for, hvorledes indpassningen af undervisningen i hospitalsafdelingerne kan finde sted, for undervisningen ved de storkøbenhavnske hospitaler og lærerbehovet samt for de administrative og kollegiale forhold, som vedrører undervisningens gennemførelse. Udvalget fremsætter i denne forbindelse forslag om fremgangsmåden ved besættelse af lærerstillinger ved undervisningsenhederne. Endvidere omtaler udvalget de udgifter, som forslaget gennemførelse må forventes at indebære for statskassen af såvel investeringsmæssig som af driftsmæssig karakter, og endelig opstiller udvalget i et afsluttende kapitel en tidsplan for ordningens gennemførelse.

I bemærkningerne til de enkelte paragraffer vil der nærmere blive redegjort for udvalgets synspunkter.

3. I betænkningens afsnit III konkluderer udvalget således:

„Udvalget har set det som sin første opgave at vurdere mulighederne for at gennemføre den kliniske del af studenterundervisningen ved det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet i henhold til 1967-studieordningen på tilfredsstillende måde under den organisation, som har været gældende under den tidligere studieordning. Den kliniske del af det lægevidenskabelige studium er i 1967-studieordningen forkortet med et halvt år i forhold til den tidligere ordning samtidig med, at der stilles større krav om klinisk undervisning i en række fag samt øget timeplanmæssig undervisning i forbindelse med de kliniske kurser, således at flere hospitalsafdelinger må inddrages i undervisningen. Samlet skønnes 1967-studieordningen således at kræve mere undervisning trods en reduktion af 2. dels studiets varighed fra 4 til 3½ år. Hertil kommer, at det voksende antal lægevidenskabelige studerende allerede under den tidligere studieordning gjorde det nødvendigt, at stadig flere hospitalsafdelinger blev inddraget i undervisningen.

Professorerne ved den kliniske praktikantundervisning, der hidtil har været taget en væsentlig del af den praktisk kliniske undervisning med hospitalstjeneste, fandt såvel af pædagogiske hensyn som på grund af en del praktiske problemer allerede under den hidtidige studieordning forholdene utilfredsstillende; med den nye studieordning er problemerne yderligere vokset.

På dette grundlag er udvalget nået til det resultat, at den hidtidige organisation, hvorefter den videregående undervisning i de kliniske fag udelukkende har fundet sted på Rigshospitalet, bør

ændres. Efter at udvalget har konstateret, at undervisningen ikke kan varetages af Rigshospitalet alene, må en ny organisation af studenterundervisningen med øget udnyttelse af undervisningskapaciteten uden for Rigshospitalet gennemføres.

Udvalgets undersøgelser har vist, at der ved Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen findes en tilstrækkelig og egnet kapacitet af lærere, en alsidig og rigelig patientbelægning samt forholdsvis gode bygningsmæssige muligheder for hurtigt at gennemføre en udvidet undervisning ved disse institutioner.

Udvalget er på grundlag af sin opfattelse af problemstillingen og de for udvalget oplyste foreliggende muligheder nået til den enstemmige indstilling, at en nyordning af den kliniske del af studenterundervisningen ved det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet kan og bør gennemføres ved, at der oprettes to nye undervisningsenheder med den opgave efterhånden at gennemføre hele undervisningen til 2. del på lige fod med Rigshospitalet, således at de studerende fordeles på hver af de herved etablerede tre sidestillede enheder. I de egentlige kliniske fag og patologisk anatomi vil undervisningen straks kunne etableres inden for rammerne af eksisterende hospitalsafdelinger. I disse fag er behovet for aflastning af Rigshospitalet i almindelighed størst. I de øvrige fag — de såkaldte parakliniske fag — må foregå en etapevis opbygning af de nye undervisningsenheder bestemt af mulighederne for at skaffe kvalificerede lærere og af ydre rammer for fagene.

Gennemførelse af hele 2. dels undervisningen i de egentlige kliniske fag samt patologisk anatomi kræver i første omgang forholdsvis begrænsede foranstaltninger ved Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen. Udvalget mener dog ikke, at der på længere sigt kan opnås en tilfredsstillende løsning for de nye enheders undervisning, førend størstedelen af undervisningen samles på ét sted. Hvis hovedsædet henlægges til de to nye storhospitaler i Hvidovre og Herlev, vil der i forbindelse med nybyggeriet være praktiske muligheder for at gennemføre varige bygningsmæssige foranstaltninger, som kan danne en fuldt tilfredsstillende ramme om undervisningsenhedens virksomhed. Udvalget må derfor konkludere, at undervisningsenhederne endeligt bør lokaliseres på Hvidovre, respektive Herlev hospital, idet dog en del af den praktisk kliniske undervisning med hospitalstjeneste i fornødent omfang fortsat må finde sted på andre store hospitaler

inden for Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen.

For at opnå en fuldstændig ligestilling mellem de to nye undervisningsenheder og Rigshospitalet foreslår udvalget, at disse oprettes som en udvidelse af det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet. Hver enhed må dog i et vist omfang ledes af sin egen lærerforsamling, og de fornødne organer til varetagelse af samarbejdet mellem hospitalsmyndighederne og undervisningsenhederne må etableres, medens samarbejdet mellem lærerne ved hver af de tre enheder må sikres gennem medlemskabet af det fælles fakultet.

Udvalget har set det som sin opgave i betænkningen i store træk at belyse, hvilke problemer den foreslåede nye organisation kan forventes at medføre, samt at stille forslag til disses løsning. Det har været naturligt også at drøfte en række spørgsmål såsom bemandingsforhold, det nærmere samarbejde mellem myndighederne, udgiftsfordelingen m. m. ved ordningens gennemførelse. Under hensyn til det givne kommissorium har udvalget i nærværende betænkning alene gjort rede for hovedprincipperne ved den foreslåede ordnings gennemførelse. Til visse detaljproblemer og visse praktiske spørgsmål har man ikke taget stilling, idet disse naturligt bør løses ved forhandling mellem de interesserede myndigheder og organisationer.

Udvalget kan således udtale, at det i nærværende betænkning indeholdte materiale vil kunne danne grundlag for gennemførelse af en ny organisation af den kliniske del af studenterundervisningen ved det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet.“

4. Betænkningen har været forelagt Københavns universitet og Rigshospitalet til udtalelse, og begge institutioner har kunnet tilslutte sig de i betænkningen indeholdte forslag, idet man dog har anmodet om, at detailspørgsmål gøres til genstand for nærmere forhandling. Endvidere har betænkningen været oversendt til behandling i indenrigsministeriet, som har udbedt sig udtalelser fra sundhedsstyrelsen, Københavns magistrat, Københavns amtsråd og fra Frederiksberg kommunalbestyrelse.

Sundhedsstyrelsen har tiltrådt betænkningens forslag om oprettelse af to nye undervisningsenheder, ligestillet med Rigshospitalet, idet man under henvisning til de nuværende særdeles vanskelige forhold for den kliniske undervisning af de medicinske studerende i København indtrængende tilråder, at den foreslåede nye ordning iværksættes. Københavns magistrat, Københavns amtsråd og

Frederiksberg kommunalbestyrelse har alle meddelt, at disse myndigheder i princippet er positivt indstillet over for tanken om, at de under dem hørende hospitaler deltager i løsningen af opgaver inden for studenterundervisningen.

5. Undervisningsministeriet er med udvalget enig i, at det er påkrævet, at der tilvejebringes en ny organisation af den kliniske del af studenterundervisningen ved fakultetet. Man har herved i overensstemmelse med udvalget lagt vægt på, at tilgangen til det lægevidenskabelige studium ved Københavns universitet har været stigende, og at denne stigning nu er meget følelig også ved 2. delstudiet. Hertil kommer, at det er nødvendigt at sikre de studerende en fuldt forsvarlig undervisning og skabe rimelige arbejdsvilkår for lærerne, således at den nye studieordnings sigte med hensyn til en forkortelse af studiet kan opfyldes. Da undervisningsministeriet kan tiltræde det af udvalget fremsatte forslag, hvorefter den kliniske del af studenterundervisningen ved Københavns universitet fremtidig varetages af tre ligestillede undervisningsenheder, fremsættes nærværende lovforslag.

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser.

Til § 1.

I afsnit I, kapitel 4, i betænkningen har udvalget redegjort for de undervisende institutioners organisatoriske forhold. Det skal i korthed anføres, at Københavns universitet varetager de undervisningsmæssige forhold — herunder ansættelser og afskedigelser af de til undervisningen knyttede lærerkræfter. Disse funktioner er henlagt til universitetets forskellige organer, af hvilke det lægevidenskabelige fakultets funktioner har direkte betydning for de administrative og kollegiale forhold vedrørende undervisningen. De til hospitalsvæsenet knyttede faglige organer (lægeråd, overlægeforsamlinger, hospitalsråd samt overlægeråd) er fortrinnsvis rådgivende organer for hospitalsmyndighederne i spørgsmål af lægelig interesse for hospitalerne.

Det er udvalgets opfattelse, jfr. betænkningens afsnit II, kapitel 4, at udbygningen af de to nye undervisningsenheder til kliniske lægeskoler vil gøre det nødvendigt, at der tillægges lærerstabene på disse en vidtgående autonomi i undervisningsmæssig henseende inden for rammerne af den til enhver tid gældende eksamensordning og den af det samlede fakultet vedtagne studieordning.

Da udvalget er kommet til det resultat, at de inden for hospitalsvæsenet eksisterende faglige organer

F. t. l. om lægevidenskabelig studenterundervisning m. v.

med deres nuværende sammensætning og de dem tillagte opgaver næppe er egnede til at udøve de funktioner af administrativ art, som det vil være naturligt at delegerer til den enkelte undervisningsenhed, stiller udvalget forslag om, at der til støtte for fakultetet etableres en organisation, ikke alene på de to nye undervisningsenheder, men også på Rigshospitalet til løsning af såvel interne som eksterne opgaver vedrørende undervisningen og til at forestå den fornødne koordination i det omfang, denne ikke naturligt sker ved det samlede fakultet.

Udvalget foreslår endvidere, at professorerne ved de nye undervisningsenheder ved Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen beskikkes som professorer ved Københavns universitet med rettigheder og forpligtelser som ordinære professorer, således at de bl. a. indtræder som medlemmer af det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet.

I afsnit I, kapitel 2, i betænkningen har udvalget opgjort, at der til varetagelse af den 2. dels undervisning, der er centraliseret omkring Rigshospitalet og de parakliniske institutter, og eksaminationen pr. 1. september 1967 var ansat 30 ordinære professorer (inkl. 5 professorater knyttet til overlægestillinger ved Dronning Louises Børnehospital, Ortopædisk Hospital, Blegdamshospitalet og Finseninstituttet), 1 professor ved den kliniske praktikantundervisning ved Rigshospitalet, Tagensvej, og 50 lektorer; desuden betales 36 honorarer for medvirken ved undervisningen. Af i alt 68 afdelingsledere og amanuenser ved de parakliniske institutter, af hvilke de fleste har udadgående virksomhed (f. eks. Retsmedicinsk Institut), deltager nogle, men ikke alle i undervisningen.

Til varetagelse af undervisningen på Kommunehospitalet, Bispebjerg Hospital samt amtssygehuse i Gentofte og Glostrup var der pr. 1. september 1967 beskikket i alt 16 professorer ved den kliniske praktikantundervisning; heraf var 11 overlæger under Københavns hospitalsvæsen og 5 overlæger under Københavns amts sygehusvæsen. Prosektorerne på Kommunehospitalet og Bispebjerg Hospital var beskikket som lektorer i patologisk anatomi. Desuden blev der under studieordningen af 1954 i foråret 1967 ydet honorarer til i alt 18 lærere for undervisning af volontører i 1. semester. Disse honorarer er nu bortfaldet. Et stort antal læger havde, navnlig i de seneste år, undervist uden at modtage vederlag herfor, men dette forhold er nu blevet ændret, og undervisning uden vederlag er således bragt til ophør for så vidt angår den timeplanmæssige undervisning under den nye studieordning.

Udvalget har endvidere i betænkningens afsnit II, kapitel 5, opgjort, at der til varetagelse af undervisningen i de fag, der henlægges til de to nye kliniske undervisningsenheder vil være behov for at ansætte 15 professorer og 14 lektorer samt 50-60 andre lærere pr. undervisningsenhed, jfr. nedenfor under bemærkningerne til § 2, stk. 1.

Undervisningsministeriet har kunnet tilslutte sig udvalgets forslag om, at professorerne ved de to nye undervisningsenheder beskikkes som ordinære professorer ved Københavns universitet, og at der bør tillægges lærerstabene på disse enheder en vidtgående autonomi. Undervisningsministeriet har endvidere i princippet kunnet tiltræde udvalgets forslag i betænkningens afsnit II, kapitel 4, til undervisningsenhedernes organisation. Imidlertid vil de nærmere bestemmelser herom først blive fastsat efter forhandlinger med indenrigsministeriet, Københavns universitet, Rigshospitalet, Københavns magistrat og Københavns amtsråd. Ved fastsættelsen af disse bestemmelser vil de lokale forhold og den seneste udvikling inden for universitetsadministrationen blive taget i betragtning. De nævnte bestemmelser vil tilligemed de nærmere bestemmelser for ydelse af den i § 2 nævnte merudgiftsgodtgørelse m. m. indgå i de overenskomster, som forudsættes indgået mellem undervisningsministeriet på den ene side og Københavns borgerrepræsentation, Københavns amtsråd og de i § 3 omhandlede hospitalsvæsenere på den anden side.

Til § 2.

Stk. 1. Som nævnt ovenfor har Københavns magistrat og Københavns amtsråd givet tilsagn om at medvirke ved gennemførelsen af en ny organisation af den kliniske del af studenterundervisningen ved det lægevidenskabelige fakultet under Københavns universitet. De pågældende kommunale myndigheder har imidlertid fremhævet, at det er en klar forudsætning for deres deltagelse i den påtænkte nye ordning, at der af statskassen ydes fuld dækning af udgifterne til etablering og drift af de nye undervisningsenheder.

Uanset at det må fastholdes, at det samlede danske hospitalsvæsen også har en opgave med hensyn til uddannelse af læger, speciallægeuddannelse samt såvel postgraduat- som graduat (2. dels)-uddannelse, er undervisningsministeriet af den opfattelse, at de merudgifter, der er forbundet med den ovenfor omtalte studenterundervisning, må dækkes af statskassen, ikke mindst under hensyn til at de omhandlede udgifter til studenterundervisning kun kommer til at hvile på et begrænset antal kommu-

nale hospitaler. I denne forbindelse kan også henvises til, at der i bemærkningerne til § 4 i forslag til lov om sygehusvæsenet (jfr. lov nr. 237 af 4. juni 1969) er anført, at det ved den fortsatte opbygning af landets sygehusvæsen må holdes for øje, at dette må være i stand til at opfylde stadigt ændrede og øgede krav til undervisning på sygehusene af medicinske studerende, vordende speciallæger og praktiserende læger, sygeplejeelever og andet medicinsk hjælpepersonale, og at det endvidere i bemærkningerne til § 18 i samme lovforslag (lovens § 17) er udtalt, at der af statskassen kan ydes særlige tilskud til hel eller delvis dækning af udgifterne til løsning af særlige opgaver inden for det kommunale sygehusvæsen, i hvilken forbindelse bl. a. peges på tilskud til fremme af undervisning og uddannelse ved sygehusene.

Det har i denne forbindelse været taget under overvejelse, hvorvidt refusion til de kommunale sygehusvæsen for merudgifterne ved studenterundervisningen burde afholdes med hjemmel i ovennævnte § 17 i loven om sygehusvæsenet. Regeringen har imidlertid med den begrundelse, at universitetsuddannelse henhører under undervisningsministeriet, fundet det rigtigst, at dækningen af de omhandlede udgifter finder sted ved dette ministeriums foranstaltning.

I udvalgets betænkning er der i afsnit II, kapitel 5, redegjort for de udgifter, som de kommunale myndigheder ønsker dækket af statskassen. Opgørelser over disse udgifter, der er optrykt som bilag 7 og 8 til betænkningen, er foretaget af de udvalgsmedlemmer, som er udpeget af Københavns hospitalsvæsen, henholdsvis Københavns amts sygehusvæsen. Ifølge disse opgørelser andrager de årlige udgifter 11,2 mill. kr. i tiden, indtil de kommende storhospitaler i Hvidovre og Herlev tages i brug, og derefter ca. 15,4 mill. kr.

Efter at have haft betænkningen til udtalelse har Københavns magistrat og Københavns amtsråd anslået de årlige udgifter, indtil hospitalerne i Hvidovre og Herlev tages i brug, til 12,7 mill. kr.

De med nyordningen forbundne årlige udgifter kan opdeles i 2 grupper:

a. Hospitalsudgifter, der ifølge Københavns kommune og Københavns amtsråd omfatter lønningsudgifter i forbindelse med udvidelse af lægestabene, herunder ansættelse af kliniske assistenter, og hjælpepersonalet, vedligeholdelse af inventar, andel i ejendommens drift, lægemidler, linnedvarer m.v. samt vask, rengøringsmidler, kontorrekvisitter m.v. og andel i drift af hjælpeafdelinger (administration).

b. Udgifter til honorarer.

Med hensyn til de under a. nævnte hospitalsudgifter, der er opgjort til i alt ca. 11,2 mill. kr. for de to hospitalsvæseners tilsammen, hvortil kommer ca. 600.000 kr. for Frederiksberg hospital, jfr. nedenfor bemærkningerne til § 3, bemærkes, at den væsentligste post, nemlig i alt 8,6 mill. kr., vedrører lønnings- og pensionsudgifter i forbindelse med udvidelse af lægestabene og andre personalegrupper, hvortil kommer et beløb på 1,7 mill. kr. til aflønning af 30 kliniske assistenter, jfr. nedenfor.

Udvalget har i afsnit II, kapitel 2, i betænkningen foretaget en opgørelse af den øgede arbejdsbyrde, der er forbundet med overtagelsen af studenterundervisningen for den enkelte hospitalsafdeling, og har samtidig drøftet, under hvilke organisatoriske former denne arbejdsbyrde kan indpasses i hospitalsafdelingens samlede arbejde. Under den hidtidige ordning er undervisningsopgaverne med hospitalsadministrationens billigelse blevet varetaget af enkelte personer — praktikantprofessorer og andre lærere — mod særligt honorar, og undervisningen har således måttet varetages ved siden af det almindelige arbejde på afdelingen.

Efter udvalgets opfattelse, der deles af undervisningsministeriet, må der lægges vægt på, at hele lægestaben ved en undervisende afdeling yder bidrag til den undervisning, der finder sted under det daglige kliniske arbejde på stuegang, i operationsstuen, ved konferencer og under deltagelse i vagtarbejde. Udvalget fremhæver, at det er af betydning for undervisningsmiljøet, at der for alle, der ønsker og evner det, er mulighed for deltagelse i forskning. På en undervisende afdeling må således i første række faste læger (overlæger) og l. reservelæger, men også de øvrige læger ansættes med forpligtelse over for alle afdelingens opgaver, nemlig klinisk arbejde (patientbehandling), undervisning og forskning. Fastsættelse af, hvor stor en stab der er nødvendig til varetagelse af samtlige disse opgaver, må ske efter overvejelser vedrørende den enkelte afdeling og det enkelte fags placering i undervisningsmæssig henseende og vil være afhængig på den ene side af den eksisterende stab og dennes udnyttelse alene til de af undervisningen uafhængige opgaver og på den anden side af de undervisningsmæssige og videnskabelige opgaver inden for de enkelte fag, herunder om afdelingen skal påtage sig hele undervisningen i faget eller blot skal yde bidrag gennem enkelte undervisningstimer.

Udvalget mener, at spørgsmålet om den nødvendige stabsudvidelse bedst kan vurderes derved, at den øgede arbejdsbyrde beregnes som arbejdstimer

og derpå omregnes til arbejdsår for en eller flere læger, som skulle føjes til den bestående stab ved afdelingen. Afdelingens ansvarlige lægechef skulle herefter kunne fordele undervisningsopgaverne mellem de enkelte medlemmer af lægestaben uden særskilt honorering for afholdelse af forelæsninger, eksaminatoriske klinikker m.v.

Udvalget har i betænkningen foretaget en detaljeret opgørelse over det antal arbejdstimer, undervisningen i de enkelte kliniske fag vil kræve. Efter udvalgets beregning vil undervisning og forskning ved en i undervisningsmæssigt omfang mellemstor specialafdeling, hvortil professoren i faget er knyttet, betyde en forøgelse af arbejdsbyrden med 2.460-3.360 timer årlig, hvilket svarer til $1\frac{1}{2}$ -2 lægers fulde arbejdsindsats, og ved afdelinger, der alene varetager kliniske kurser, en forøgelse af arbejdsbyrden med 1.180-2.390 timer årlig, svarende til $1-1\frac{1}{2}$ lægers fulde arbejdsindsats.

Ved de omhandlede lønningsudgifter har de kommunale myndigheder lagt udvalgets beregninger til grund. Imidlertid vil det, efterhånden som den enkelte hospitalsafdeling inddrages i undervisningen, være nødvendigt at foretage en individuel bedømmelse med hensyn til afdelingens bemanning, patientbelegning m.v. Det vil derfor være nødvendigt at etablere et snævert samarbejde mellem universitetet og hospitalerne vedrørende dette spørgsmål.

For så vidt angår de ovenfor omtalte udgifter til kliniske assistenter skal oplyses, at udvalget har indstillet, at der i overensstemmelse med nuværende praksis oprettes et antal stillinger som kliniske assistenter, der kan bistå professorerne i det videnskabelige arbejde samt ved undervisningen af studenterne. Antallet af kliniske assistenter ansat på Rigshospitalet, Blegdamshospitalet, Dronning Louises børnehospital, Ortopædisk hospital og Radiumstationen andrager 38. Lønningsudgifterne afholdes af Rigshospitalet.

Der er nu ved aftalen om indgåelse af overenskomsten mellem på den ene side Københavns hospitalsvæsen og Sygehusforeningen og på den anden side Foreningen af yngre Læger tilvejebragt mulighed for ansættelse af kliniske assistenter ved andre hospitaler end de ovennævnte. Det vil derfor være hensigtsmæssigt, at de pågældende hospitalsvæsen — også i de tilfælde, hvor de kliniske assistenter ansættes på undervisende hospitalsafdelinger — afholder lønningsudgifterne hertil mod godtgørelse for så vidt angår de kliniske assistenter, der er ansat på disse afdelinger. Antallet af disse kliniske assistenter vil andrage ca. 30 og de årlige lønningsudgifter ca. 1,7 mill. kr.

Med hensyn til de under b. nævnte udgifter til honorarer bemærkes, at uanset, at den hidtil gældende honorarordning, hvorefter de enkelte lærere modtog honorar for det ekstraarbejde, der påhvilede dem ved undervisningen, ved nyordningens gennemførelse forudsættes ophævet, bør de kommunalt ansatte overlæger, der udnævnes til enten professorer eller lektorer, og som derved pålægges et særligt ansvar for undervisningen samt et betydeligt merarbejde, som ikke i fuldt omfang kompenseres ved en udvidelse af den enkelte afdelings lægestab i det enkelte fag, oppebære honorar herfor. Andre lærere forudsættes at undervise uden at oppebære særskilt vederlag herfor. Om størrelsen af de ovennævnte honorarer vil der blive optaget forhandlinger med Den almindelige danske Lægeforening. Det kan oplyses, at professorerne ved den kliniske praktikantundervisning og lektorerne for tiden aflønnes med et årligt honorar på 3.900 kr. med tillæg, samt at de ved Århus kommunehospital ansatte overlæger, der er udnævnt til professorer ved Aarhus universitet, oppebærer et årligt honorar på 7.200 kr. ligeledes med tillæg. De samlede honorarudgifter vil andrage 1,7 mill. kr., men modsvares af besparelsen ved bortfald af de hidtil ydede honorarer til andre lærere.

De årlige merudgifter, som vil blive påført Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen, omfatter kun tiden, indtil hospitalerne i Hvidovre og Herlev tages i brug. Som tidligere nævnt har udvalget henstillet, at undervisningen fortrinsvis koncentrereres på disse hospitaler. Når disse hospitaler tages i brug, må det antages, at der vil finde en stigning i merudgifterne sted. Forhandlinger herom vil blive optaget til sin tid, og resultatet af disse vil blive forelagt de bevilligende myndigheder.

Stk. 2. Af betænkningens afsnit II, kapitel 5, fremgår, at repræsentanterne for Københavns hospitalsvæsen i deres opgørelse har forudsat, at anlægsudgifterne finansieres af statskassen, og har opgjort udgifterne til de midlertidige foranstaltninger på Kommunehospital og Bispebjerg hospital til 5 mill. kr. Disse udgifter er imidlertid af Københavns magistrat anslået at ville andrage 7,3 mill. kr.

Udvalgets repræsentanter for Københavns amts sygehusvæsen har derimod i deres opgørelse over de udgifter, der er forbundet med studenterundervisningen, indregnet udgifter til forrentning og afskrivning af anlægsudgifterne og har således ikke på indeværende tidspunkt fremsat særskilt ønske om statskassens finansiering af disse udgifter. Dette standpunkt er tiltrådt af Københavns amtsråd,

efter at betænkningen har været forelagt dette til udtalelse.

Frederiksberg kommunalbestyrelse har anslået sine anlægsudgifter til 1,05 mill. kr., jfr. nedenfor til § 3.

Undervisningsministeriet har ikke ment at kunne afvise disse krav. Iværksættelsen af de nødvendige byggeforanstaltninger vil først finde sted, når de enkelte projekter har været forelagt Byggeadministrationen for de højere læreanstalter, og når boligministeriets godkendelse foreligger.

Hverken Københavns magistrat eller Københavns amtsråd har opgjort udgifterne til investering når studenterundervisningen henlægges til hospitalerne i Hvidovre og Herlev. Til oplysning skal imidlertid anføres, at det af betænkningen fremgår, at repræsentanterne for Københavns hospitalsvæsen på grundlag af de foreliggende oplysninger har anslået anlægsudgifterne i forbindelse med hospitalet i Hvidovre til 25 mill. kr., og at repræsentanter for Københavns amts sygehusvæsen i driftsudgifterne har indregnet afskrivninger på bygninger og inventar samt forrentning med et beløb på ca. 1,4 mill. kr., når hospitalet i Herlev er taget i brug.

Til § 3.

Af udvalgets betænkning, jfr. afsnit II, kapitel 3, fremgår det, at det vil være nødvendigt for Rigshospitalet — for at kunne bestride undervisningen i 3. semester i fagene kirurgi og medicin — at fortsætte det allerede etablerede samarbejde med Frederiksberg hospital, der råder over det fornødne antal afdelinger til brug for undervisningen i disse fag. De nævnte afdelinger vil således i undervisningsmæssig henseende indgå i den undervisningsenhed, der er knyttet til Rigshospitalet. De merudgifter, der ved denne ordning vil blive påført Frederiksberg hospital, bør ligeledes dækkes af statskassen. Da det imidlertid tillige for Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen i en overgangsperiode kan blive påkrævet at etablere et samarbejde med andre, herunder ikke-kommunale hospitaler, er det nødvendigt, at der er hjemmel til at indgå sådanne samarbejdsaftaler samt til af statskassen at yde godtgørelse for de de pågældende hospitaler påførte merudgifter.

Frederiksberg kommunalbestyrelse har anslået merudgifterne til ca. 600.000 kr. årligt.

Til §§ 2 og 3.

På indeværende tidspunkt har det ikke været muligt at foretage en endelig opgørelse over de med nyordningens gennemførelse forbundne merudgifter. De udgiftsopgørelser, der er foretaget af Københavns magistrat, Københavns amtsråd og Frederiksberg kommunalbestyrelse, forudsætter nærmere forhandling.

Med dette forbehold kan udgifterne, indtil hospitalerne i Hvidovre og Herlev tages i brug, på det foreliggende grundlag opgøres således:

Årlige driftsudgifter:	
Godtgørelse til Københavns kommune	5,75 mill. kr.
Godtgørelse til Københavns amtsråd	6,92 - -
Godtgørelse til Frederiksberg kommune	0,60 - -
	<hr/>
	13,27 mill. kr.,

hvertil kommer udgifter til aflønning af kliniske assistenter 1,70 mill. kr.

I alt . . . 14,97 mill. kr.

Investeringsudgifter:	
Københavns kommune	7,5 mill. kr.
Frederiksberg kommune	1,0 - -
	<hr/>
	8,5 mill. kr.

Oprettelsen af de to nye undervisningsenheder vil medføre en forøgelse af arbejdsbyrden for det lægevidenskabelige fakultets sekretariat, hvorfor det må påregnes, at der må oprettes 1-2 akademikerstillinger ved dette. Lønningsudgiften hertil vil andrage ca. 100.000 kr. årligt.

Til § 4.

Efter ikrafttrædelsen af den nye studieordning er der truffet midlertidig aftale med Københavns hospitalsvæsen og Københavns amts sygehusvæsen om varetagelse af den udvidede kliniske undervisning. Da den omhandlede aftale udløber med udgangen af januar 1970, og da de to hospitalsvæsen er tilkendegivet, at aftalen ikke kan forventes forlænget på det hidtidige grundlag, foreslås det, at loven sættes i kraft den 1. februar 1970.